
NOTITS

Til:	Udenrigsministeren	J.nr.:	8.R.2
CC:	Direktionen, ministersekretariatet	Bilag:	
Fra:	SSP, JTF & NEA	Dato:	6. februar 2013
Emne:	Besvarelse af samrådsspørgsmål H og I fra URU alm. del stillet efter ønske af Jakob Ellemann-Jensen (V) og Søren Pind (V).		

Medlemmerne af Folketinget Jakob Ellemann-Jensen (V) og Søren Pind (V) har stillet nedennævnte spørgsmål til statsministeren den 20. december 2012 i Udenrigsudvalget.

Spørgsmål H:

Vil ministeren redegøre for danske udenrigs- og sikkerhedspolitiske interesser i Arktis og Grønland, og herunder hvorledes regeringen forholder sig til fordelingen af kompetencer mellem Grønland og Danmark i forhold til områder, som eksempelvis råstofudvinding, der kan have udenrigs- og sikkerhedspolitiske aspekter?

Spørgsmål I:

Vil ministeren redegøre for, i hvilket omfang Danmark er juridisk forpligtet til at drage omsorg for, at forholdene i Grønland er i overensstemmelse med de internationale forpligtelser, der påhviler Danmark?

Svar:

Verdens opmærksomhed har vendt sig mod Arktis – først og fremmest pga. klimaændringerne. Men også det økonomiske potentiale i regionen bliver mere og mere interessant, og Arktis' geopolitiske betydning bliver genstand for stadig større international opmærksomhed.

Det blev allerede beskrevet i ”Kongeriget Danmarks strategi for Arktis 2011-2020”, som blev lanceret i august 2011 som et fælleseje mellem Grønland, Færøerne og Danmark.

Det skønnes, at Arktis kan indeholde op mod 30 % af verdens ikke-fundne gasressourcer og 10 % af de ikke-fundne olieressourcer. Råstofpotentialet og mulighederne på lang sigt vedr. shipping og sejlads over nye ruter som nordøst- og nordvestpassagen ser derfor ud til at præsentere ganske store erhvervsmuligheder.

Den store internationale interesse for Arktis får fra tid til anden eksperter og forskere til at tale om en sikkerhedspolitisk trussel eller kilde til usikkerhed og ustabilitet i regionen. Til det vil jeg bare sige, at det er vi meget opmærksomme på, men ikke bekymrede for. Med folkeretten og etablerede samarbejdsfora i hånden har vi et solidt fundament og redskab for håndtering af evt. interessemodsætninger.

I anerkendelsen af de væsentlige forandringer, som Arktis står overfor, og de store interesser, der er forbundet hermed, tog den daværende danske regering i maj 2008 initiativ til den såkaldte "Ilulissat erklæring". På mødet i Ilulissat forpligtede de fem arktiske kyststater sig til at forankre det tætte samarbejde om udviklingen i Arktis i folkeretten. Så selv lande, der ikke har ratificeret FN's havretskonvention, forpligter sig til ånden i konventionen.

I tillæg hertil kan det nævnes, at omtrent 90-95 % af Arktis er under national jurisdiktion og reguleret af kyststaternes lovgivning, hvilket kun efterlader 5-10 % til forhandling indenfor folkerettens rammer.

Grønland har altid været centralt placeret geo-politisk med sin geografiske tilknytning til det nordamerikanske kontinent og sin politiske tilknytning til Europa. Netop på den baggrund har Grønland altid været et aktiv for USA, som siden 2. verdenskrig har været til stede og i dag stadig har en base – nemlig Thule Air Base.

Den amerikanske radar på Thule Air Base spiller fortsat en betydelig rolle for overvågningen af det arktiske luftrum, hvilket også gælder for satellit-kommunikationsstationen på basen. Basen kan måske også vise sig at få endnu større betydning i fremtiden i sørednings-øjemed, forskning mv. På den måde indgår Grønland som et integreret element i den amerikanske sikkerhedspolitik og dermed også som et element i dansk sikkerhedspolitik.

Dette faktum værner vi om, og Danmark og Grønland har et godt samarbejde med USA i en række etablerede fora med inddragelse af det grønlandske landsstyre og i respekt for selvstyreloven og.

Grønlands Selvstyre har i dag kompetencen på en lang række sagsområder – også på råstofområdet, som selvstyret overtog den 1. januar 2010.

Det er selvstyret, der i overensstemmelse med selvstyrelovens ordning, har den lovgivende og udøvende magt på råstofområdet. Og jeg vil gerne pointere, at selvstyret ikke er under tilsyn af danske myndigheder i udøvelsen af dets kompetencer på området.

Når det er sagt, vil jeg også gerne understrege, at regeringens respekt for Grønlands kompetence på råstofområdet selvfølgelig ikke udelukker en åben dialog om de komplekse problemstillinger, som Grønland står over for og som kan have implikationer for Danmark. Og det har regeringen og landsstyret også haft som en del af det ligeværdige og respektfulde samarbejde, der eksisterer inden for rigsfællesskabet.

Et eksempel på en dialog om komplekse problemstillinger er spørgsmålet om status for nul-toleranceprincippet, som for nuværende udelukker udvinding af radioaktive stoffer over et vist strålingsniveau. En ændring eller ophævelse af nul-toleranceprincippet vil have implikationer for Kongerigets sikkerhedspolitik, inkl. internationale forpligtelser. Det spørgsmål ser vi med stor omhu og ansvar på. Og det spørgsmål vil vi samarbejde med Grønland omkring. Et samarbejde er nødvendigt, da en ændring eller ophævelse af nul-tolerancen og evt. udvinding af Uran i Grønland har implikationer for rigets internationale forpligtelser bl.a. ifht. ikke-spredning og nedrustning.

På mødet med landsstyreformand Kuupik Kleist den 10. januar i år stadfæstede vi vores enighed om, at en ændring af nul-toleranceprincippet er et rigsansliggende, som vi må se på sammen og samarbejde omkring. Vi har derfor en forventning om et konkret samarbejde på området i den nærmeste fremtid – men realistisk set må vi nok vente til et nyt landsstyre er konstitueret oven på valget den 12. marts.

[Svar spm. I]

Lad mig som svar på dette spørgsmål kort gennemgå den statsretlige ramme: Det er efter grundlovens § 19 regeringen, der har Rigets udenrigspolitiske kompetence.

Som det også fremgår af selvstyreloven, er Grønland undergivet de forpligtelser, der følger af folkeretlige aftaler og andre internationale regler, som til enhver tid er bindende for riget.

Med andre ord: Hvis Danmark har tiltrådt en international aftale, der efter sit indhold også vil omfatte Grønland og Færøerne, og der ikke samtidig afgives en erklæring om, at aftalen ikke skal gælde for Grønland og Færøerne, så vil aftalen gælde for hele riget.

Med selvstyreordningen har Grønland mulighed for med fremmede stater og mellemfolkelige organisationer på rigets vegne at forhandle og indgå folkeretlige aftaler, som fuldt ud angår sagsområder, der er overtaget af de grønlandske myndigheder.

Uanset om en mellemfolkelig aftale er indgået af regeringen, eller af selvstyret efter den nævnte fuldmagtsordning, er aftalen altså indgået på vegne af hele riget.

I forholdet udadtil er det derfor rigsmyndighederne – altså regeringen - der står til ansvar for, at aftalen overholdes. Og i givet fald bliver dømt, hvis dette ikke sker. Dette udtrykkes undertiden også på den måde, at Kongeriget Danmark – dvs. Danmark, Grønland og Færøerne - udgør ét folkeretssubjekt.

Jeg vil afslutningsvis gerne understrege, at regeringen og Selvstyret - i tilfælde, hvor der måtte være spørgsmål om overholdelse af internationale forpligtelser - har et godt samarbejde med henblik på i fællesskab at sikre overholdelse af de internationale forpligtelser, som påhviler riget, og som også gælder i Grønland.